AZ ÖNERŐRŐL

G. FODOR GÁBOR

„Többlete, ami mögötte; de rangsor nem csupán erőn épül. Ő vagy én, egy érték: mint agy, érzék, mint egyén, éppolyan felnőtt vagyok, mint egy angol, vagy mint bármelyik fia bármelyik öreg, nagy népnek, dicső hatalomnak: dicsőség, nagyság változhat, omolhat, de szebb jövő tán bennünk álmodik."

Szabó Lőrinc: *Kis nép fia* (1948, részlet)

G. Fodor Gábor: *Az Orbán-szabály – Tíz fejezet az Orbán-korszak első tíz évéről* (2021)

1 Minden a gondolattal kezdődik. Útjára indítja a dolgokat. A gondolat a semmiből születő erő.

2 A saját gondolat önmagam ereje. Önerő. A más gondolata a másé. Az meg az ő ereje. Ez egy korántsem magától értetődő gondolat.

3 Létezik gondolatirigység: miért nem nekem jutott ez az eszembe? Mint ahogy van gondolatgyámoltalanság is: az a fajta kishitűség, hogy az én gondolatom nem ér annyit, mint a másé. Az ilyen ember gondolatgyenge, még akkor is, ha van gondolata.

4 Nem az a gondolaterős, aki ellopja más gondolatatát. Neki valójában nincs gondolata. Ereje viszont van hozzá, hogy másoktól elvegye, ami nem az övé.

5 Aki igazán gondolaterős, az nem lop. Olyan erős gondolata van, hogy nem tudnak vele versenybe szállni.

6 A gondolaterősnek versenyelőnye van. A gondolatgyengének versenyhátránya.

7 Nem a gondolatok versenyeznek egymással, hanem hogy egyáltalán kinek lesz gondolata valamiről, amiről másnak még nem volt.

8 Van olyan, hogy gondolatháború: rá tudom-e kényszeríteni a gondolatomat a másikra.

9 Viszont, ha a másik rám kényszerítette a saját gondolatát, abból még nem következik, hogy az enyém ne lett volna jó gondolat. De erre még visszatérünk.

10 A jó nem azt jelenti, hogy erkölcsi értelemben jó. A jó nem morális, hanem praktikus: a praktikusan jó átalakítja, megmunkálja, új irányba tereli azt, ami van.

11 A gondolat tehát a változtatás ereje, arról szól, hogy ahelyett, ami van, mi lehetne más, illetve minek kellene másnak lennie. Hogy ami van, ahelyett lehetne valami jobb.

12 Egy gondolat attól jó, hogy működik, furcsa módon viszont nincs olyan, hogy rossz gondolat, mert a gondolat azt jelenti, hogy kitaláltunk valamit, ami még nincs, tehát előre nem tudjuk, hogy fog-e működni.

13 A rossz gondolat is jobb, mint a semmi. Belevágunk, aztán majd meglátjuk.

14 A jó és a rossz – amit a gondolattal összefüggésbe hozzunk – tehát nem morális, hanem gyakorlati, ettől azonban még a gondolatnak van morálja, származik belőle büszkeség, önbecsülés, méltóság, hiányában pedig szégyen.

15 A gondolat politikai erény: bátorság kell hozzá olyat kitalálni, ami még nincs. A gyáva meg az, aki fél előállni a gondolatával, mert tart a következményektől: attól, hogy esetleg a gondolata rossz vagy a többiek kinevetik.

a gondolat politikai erény

16 A gondolatlopást nem büntetik, az angolok úgy hívják: *best practice*.

17 A kishitűség viszont gondolatbűn: annak a hitnek a hiánya, hogy mi is lehetünk másolásra érdemes modell.

18 A gondolatnak nemcsak morálja, de természeti törvénye is van, mert természetéből következik, hogy a gondolat eredeti. Ezért ha valaki az én gondolatommal akar versenyezni, akkor szükségképpen veszteni fog, mert az az én eredeti gondolatom. Ez nem pökhendiség, hanem törvény.

19 Nem büntetik, viszont büntetni kellene a folyószövegekhez írt lábjegyzeteket. A lábjegyzet a bizonytalanság jele: nem hisszük, hogy a gondolatunk önmagában elég erős, megtámasztást – mások gondolatát – kapcsoljuk hozzá.

20 A ránk kényszerített lábjegyzet, amit megkövetelnek tőlünk, viszont arról szól, hogy ne is legyen saját gondolatod, hogy merészeled azt gondolni, hogy lehetsz eredeti. Mérsékeld magad!

21 A gondolkodás viszont éppen, hogy nem lehet józan, azaz mértékletes. Félelem nélkülinek, szégyentelennek, szenvedélyesnek kell lennie.

22 Van olyan, hogy politikai gondolat, és az pont ilyen: intenzív, mivel a politika tárgyi területéhez tartozik, és ott mindig másokkal szemben kell azt keresztülvinni.

23 Csak a keresztülvitt gondolat ér valamit: éppen annyit, amennyit megvalósítanak belőle.

24 A politikai gondolat néhány egyszerű kérdésre igyekszik válaszolni: kik vagyunk mi, és mit akarunk? Kik ők, és mit akarnak? Mi a helyzet, és mi a teendő?

25 Válságban mindenki az igazi arcát mutatja: a gondolaterősnek lesz gondolata. A gondolaterős az újító.

26 A gondolat mindig új megoldást jelent, mert a régi megoldások használhatatlanok.

27 Akinek politikai gondolata van, tehát új megoldásra tör, az beírja magát a történelembe, csak még nem tudja a jelzőit.

28 Nem mindenkinek érdeke az új gondolat. Így jutunk vissza a 9-es ponthoz.

29 Ugyanis minden a gondolattal kezdődik, de a gondolat nem minden. Ha nincs erőm kiharcolni a saját gondolatom igazát, akkor hiába jó a gondolatom. Na igen ám, de akkor mi az erő? Rossz a kérdés. Hányféle és miféle erők vannak – ez a helyes kérdés.

30 A pénz például erő.

31 Ha pénzem van, nem feltétlenül kell saját gondolat, megveszem azt attól, akinek van. Ha nincs pénzem, hiába van gondolatom. Nem fogok tudni ugyanis a gondolatomnak érvényt szerezni. Az erősebb elveszi, ami az övé, az én saját gondolatomat, mert az már az övé, vagy egyenesen megtiltja, hogy legyen gondolatom.

32 A pénz engedelmességet vár el.

33 Ha valakinek van pénze, de azt gondolja, hogy nem kell gondolat, el fogja herdálni a pénzét. A pénz megtartásához és gyarapításához tehát gondolat kell. A pénz gondolat nélkül erőtlen.

34 Viszont tényleg igaz, hogy pénzzel mindent meg lehet venni: „van az a pénz". A pénznek ezért nincs morálja, és ha mégis kell neki, akkor vesz magának morált is.

35 Milyen érdekes, hogy Széchenyi a *Hitel* című munkájának a következő angol nyelvű idézetet választotta mottójául: *The strong resist, the weak despair.*

„mi döntünk önmagunkról"

36 Milyen érdekes, és nem tudom, hogy van-e jelentősége, de Széchenyi szerint azért kell hitel („bizonyos lekötelezések által más kezében lévő ingó vagy ingatlan vagyonunkról nyert bizodalom és bátorság"), hogy legyen önerőnk (magabírók legyünk, saját tengelyünk körül forogjunk), míg ezzel szemben ma ahhoz, hogy hitelt kapjunk, önerő kell.

37 Lehet, hogy azért, mert ma az önerővel igazoljuk, ami Széchenyi szerint a hitelből „foly": a becsületet, az adott szó szentségét, a cselekedetek egyenességét.

38 Úgy tűnik, mintha elkalandoztam volna, térjünk hát vissza az erőre: mást jelent felmutatni az igazságot, és érvényt szerezni neki. Az erős tud érvényt szerezni igazának.

39 Az önerő másik természeti törvénye tehát, hogy nem jó gyengének lenni, mert a gyengének soha se lehet igaza, mert nem tud érvényt szerezni neki: *the weak despair.*

40 A gondolat fel tudja mutatni az igazságát, az erős érvényt tud szerezni neki, a hatalmas pedig visszaél vele.

41 A gyengét elnyomják, az erős pedig megharcol a hatalmassal.

42 Attól, hogy kicsi, még lehet erős. Attól, hogy hatalmas, még lehet ostoba.

43 Egy Chelsea-meccs végén hallottam, hogy az edző azt mondta, csak a győzelem számít, és ezt a játékosok is tudják. Mit ér az, hogy szépen játszunk, ha nincs eredmény. Az edzőnek igaza van, ha győz a csapat.

44 Azt is mondják a fociban, például a továbbjutást mérlegelve, hogy az a jó, ha a saját kezünkben van a sorsunk. Azt akarják ezzel mondani, hogy mi döntünk magunkról, ezért csak rajtunk múlik.

Stratégiai autonómia – Leonidász király szobra Szpártiban (Görögország) *(Vassilis Online felvétele / Flickr)*

45 Ha nem mi döntünk magunkról, akkor ki vagyunk szolgáltatva másoknak. Nem rajtunk múlik. Ez pedig rossz.

46 A hála gyűlöletes, mert le vagyok kötelezve.

47 És mivel a hála gyűlöletes, az emberek nem szeretnek lekötelezve lenni, csalódás éri azt, aki hálát vár el a politikában. A hála nem politikai kategória.

48 A kiszolgáltatottság a legfőbb politikai és egyben magánrossz.

49 A rosszat onnan ismerjük fel, hogy el akarjuk kerülni. A rossz elkerülésének vágya erősebb hajtóerő, mint a jóra való törekvés.

50 Az önerő nem tűnik fel, ha van, szinte magától értetődőnek tartjuk, nem is gondolunk rá. Akkor tűnik csak fel, hogy milyen jó lenne, ha lenne, ha veszélybe kerül, vagy ha éppen nincs. Ez egyébként a magától értetődő dolgok természete. Ilyen még a levegő, a víz vagy éppen a biztonság.

51 Az önerő hiánya maga a kiszolgáltatottság.

52 Amikor betegek vagyunk, kiszolgáltatottnak érezzük magunkat. Nincs erőnk kikelni az ágyból, másokra szorulunk. Az egészséges nem akar másokra szorulni. Nem szeretné kiszolgáltatottnak érezni magát.

53 De nem ugyanaz kiszolgáltatottnak érezni magunkat és ténylegesen is kiszolgáltatottnak lenni. Kiszolgáltatottak akkor vagyunk, amikor nem vagyunk képesek érvényt szerezni a saját akaratunknak. Mások döntenek helyettünk, rólunk. Átengedjünk nekik a magunkra vonatkozó döntést.

54 Az önerő hiánya: el tudjuk képzelni, hogy egy német, egy angol, egy francia lemondana arról a jogáról, hogy maga döntsön a sorsáról? El tudjuk képzelni Németországot német bankok, német autógyárak, német távközlési cégek, német média nélkül? El tudjuk képzelni, hogy az erős belemegy abba, hogy lemond arról, hogy ő legyen az úr a háznál?

55 Miért mondanánk le erről mi, magyarok? A választ ismerjük: mert kicsik vagyunk, mert gyengék vagyunk, mert jobb igazodni, minek ugrálni, *yes sir*, *ja wohl*. De ezek nem a mi válaszaink. Ezt ők akarják, nem mi.

56 De miért akarja valaki kiszolgáltatni másoknak a hazáját? Mert megéri neki.

Nemzeti önazonosság – A Trianon 100. évfordulóján felavatott Összetartozás Emlékhelye Budapesten, a Kossuth tér torkolatában *(Kobza Miklós felvétele)*

57 Aki kiszolgáltatott, az nem önmaga ura. Aki kiszolgáltatja a hazáját másoknak, az meg hazaáruló.

58 Aki önmaga ura, az szuverén. Aki kiszolgáltatott, az szolga, de aki kiszolgáltat, az is szolga.

59 Van olyan, hogy szolgamorál, és van szolgai gondolat is, mint ahogy van szuverén akarat és magabíró döntés. A két világ nem fér meg egymással. Ez a magyarázata annak, hogy miért nem alkudunk meg velük.

szuverén akarat és magabíró döntés

60 A mindenkinek kijáró tisztelet nem is tisztelet. A tiszteletért ugyanis meg kell küzdeni, ki kell azt érdemelni.

61 Semmit sem adnak ingyen, és még a semmit is visszaveszik, ha nem állsz ki magadért, ha nem véded meg, amid van.

62 Tisztelet érdemel, ha kiállok magamért, az érdekeimért. Az pedig tiszteletet parancsol, ha meg is tudom védeni a saját érdekeimet, ha meg tudom tartani önazonosságomat, ha nem tudnak mások arra kényszeríteni, hogy feladjam önmagam.

63 Ha saját magunknak adunk törvényt, akkor azt saját akaratunkból teszszük, ha ránk kényszerítik, akkor azt várják el, hogy adjuk fel magunkat.

64 Aki saját magának ad törvényt, az rendelkezik magáról. Akinek mások mondják meg, hogy mi nekik a törvény, arról rendelkeznek.

65 Az önrendelkezés fontosabb az önerőnél. Jóllehet az önrendelkezés maga is önerő, ha azt helyesen értelmezzük. Gondolatunk van magunkról, és annak érvényt is tudunk szerezni.

66 A törvény azt jelenti, hogy magunk rendelkezünk arról, hogyan szeretnénk élni. A diktátum, a ránk kényszerített parancs viszont egyenes út a végrendelkezéshez, az önmagunkról való lemondáshoz.

67 A saját jólétem csak saját magamnak fontos. Ésszerűtlen azt feltételeznem, hogy ez másoknak is fontos. Ami viszont csak nekem fontos, azért csak én tudok kiállni, mert a másik ellenérdekelt vagy legfeljebb közömbös.

68 Ha ügyes vagyok, megnyerhetem persze a másikat az ügyemnek. Érdekeltté tehettem abban, ami megítélésem szerint nekem lenne jó.

69 Érdekeltté tenni azt jelenti, hogy ami nekem jó, az neked is jó.

70 Az önerő tehát nem minden, kooperációval többet érhetek el.

71 De csak aki magáról tud rendelkezni, az tud kooperálni. Helló, partner.

72 Vagy eléred, hogy partnernek tekintsenek, vagy alá fognak vetni, rád fogják erőltetni az akaratukat. Ekkor fordul kocka.

73 Mások nem érdekeltek abban, hogy szuverén legyél. Aki szuverén, azzal csak a baj van. Például a saját feje után megy, ahelyett, hogy azt tenné, amit mondanak neki.

74 Egy szuverénre nem lehet azt mondani, hogy az a baj vele, hogy szuverén. Ezért mást mondanak, például azt, hogy korrupt.

E jelben –
A lyukas zászlón keresztül látszódó Gellért-hegyi Szabadság-szobor és a Sziklatemplom fölötti kereszt látképe a 2021. október 23-ai Békemeneten
(MTI-fotó)

75 Ha meghallom, hogy demokráciadeficit, meg jogállam, akkor tudom, hogy ez a gondolat helyett van. Nincs gondolatuk, vannak viszont érdekeik.

76 Amikor azt mondják, hogy meg kellene vitatni, akkor csak meg akarnak büntetni azért, mert szuverén vagy.

77 Amikor mi azt mondjuk, állunk elébe a vitának, akkor felháborodnak, mivel ők ezt nem szó szerint értették, a vita azt jelenti: ítélet.

78 Nem veszik észre, hogy úgy nyernek, hogy közben veszítenek.

79 Az eredményhirdetést nem lehet megspórolni: mindig nyer vagy veszít valaki. Aki mást mond, az maszatol.

80 A politikában, ami nem emelkedik, az rögtön süllyedni kezd.

81 Győzni jobb, mint veszíteni.

82 Bár a győzelemmel járó terhek legalább olyan nehezek, mint a vereség által kirótt szenvedés, de aki győz, az önmagának ad szabályt, aki veszít, arra meg rákényszerítik.

83 Hát akkor, győzelemre fel!

Megjegyzés: A fenti gondolatokra önerőből jutottam. Megírására nem kényszerítettek. Felkértek arra (helló, partner!), hogy hátha eszembe jut valami az elmúlt tizenkét évünkkel kapcsolatban. Amire magam jutottam, azok közzétételéről magam is rendelkeztem, és most mindezt megvitatásra bocsátom: ítéljetek. ■